

Nederland zorgt voor elkaar: hoe gaan we dat samen doen?

Nederland staat voor een enorme uitdaging om de zorg voor onze inwoners op een duurzame manier te organiseren, denk alleen maar aan de toenemende groep ouderen. Hiervoor is meer nodig dan professionele ondersteuning vanuit de overheid. Ook kunnen we dit niet alleen overlaten aan mantelzorgers. Een deel van hen is nu al overbelast. We moeten weer toe naar een betrokken samenleving, sociale samenhang binnen wijken en dorpen, burens die elkaar helpen en ondersteunen. Gelukkig gebeurt dat ook. De lokale bewonersinitiatieven komen overal als paddenstoelen uit de grond. Zorgcoöperaties, zorgcollectieven, noabertzorgpunten of stadsdorpen, hoe ze zichzelf ook noemen, actieve burgers nemen weer het heft in eigen hand en gaan de zorg en ondersteuning organiseren voor hun buurt- of dorpsgenoten. De positieve effecten van deze beweging zijn in potentie enorm: burgerinitiatieven kunnen naar verwachting meer kwaliteit van welzijn, woon- en zorgvoorzieningen leveren tegen lagere kosten, gebaseerd op een nieuwe vorm van gemeenschapszin en het aanspreken van een groot verborgen potentieel van vrijwilligers.

Begin 2016 heeft een aantal van hen het initiatief genomen tot het oprichten van een landelijk netwerk voor bewonersinitiatieven in het sociale domein. Dit netwerk heeft de naam **Nederland Zorgt Voor Elkaar** (NLZVE) gekregen.

Op verzoek van Staatssecretaris Van Rijn heeft NLZVE een vijftal voorbeelden verzameld van bewonersinitiatieven in het sociale domein. Het zijn inspirerende verhalen geworden, nu eens niet van de bekende koplopers, zoals Austerlitz Zorgt en Zorgcoöperatie Hoogeloon, maar van een aantal minder bekende, maar niet minder succesvolle initiatieven, uit alle delen van het land.

Het zijn positieve verhalen, om te laten zien hoe het kan werken. Maar het gaat niet vanzelf: ook de geslaagde initiatieven die zich op de volgende pagina's presenteren hebben behoefte aan een emancipatiebeweging, met als doel dat zij door de 'systeemwereld' als volwaardige partners worden behandeld.

Nederland Zorgt Voor Elkaar, 6 juni 2017

nlzorgtvoorelkaar.nl

Voor meer informatie: J. S., algemeen coördinator,

Teksten: G. van W.

Met dank aan alle geïnterviewden

<i>Naam</i>	<i>Anna Zorgt</i>
<i>Rechtsvorm</i>	<i>Coöperatieve vereniging</i>
<i>Geïnterviewde</i>	<i>I. van O. (66), bestuurslid met aandachtsveld zorgloket</i>
<i>Werkgebied</i>	<i>Sint Annaland (4.000 inwoners)</i>
<i>Aantal leden</i>	<i>540 huishoudens</i>
<i>Contributie</i>	<i>€ 2,50 per maand voor 1-persoonshuishoudens en € 3,50 per maand voor meerpersoonshuishoudens</i>
<i>Aantal vrijwilligers</i>	<i>84, onder wie twee vrijwilligerscoördinatoren</i>
<i>Aantal werknemers</i>	<i>Geen betaalde krachten</i>
<i>Aantal matches</i>	<i>139 verbindingen tussen zorgvraag en zorgaanbod in het laatste jaar</i>
<i>Levert</i>	<i>Welzijnsactiviteiten ter ondersteuning en diensten; geen medische zorg</i>
<i>Filosofie</i>	<i>Alle vragen bij één loket / Lokaal maatwerk</i>

Anna Zorgt is 2 jaar en doet en kan al veel. Het liefst helpt ze mensen.

Anna beweegt, Anna bezoekt, Anna winkelt, Anna organiseert, Anna klust. Kortom: Anna uit Zeeland is een ijverig type, ze kan veel, ze woont in sint Annaland en is altijd te vinden op het dorp waar ze naar genoemd is. Onder de 4.000 inwoners zal je nauwelijks iemand vinden die haar niet kent of haar niet mag. Belangrijkste eigenschap van Anna is namelijk dat ze graag helpt, mensen bij elkaar brengt en vaak een praatje komt maken. Anna geeft om alle mensen in het dorp, ouderen en mensen met een hulpvraag hebben een streepje bij haar voor. Ze heet niet voor niets Anna Zorgt.

Bestuurslid Ine van Ommen is blij met wat Anna allemaal doet, zeker als je beseft dat ze pas 2 jaar oud is. 'De coöperatie is in 2015 opgericht, ik ben trots dat mensen ons nu al zo goed weten te vinden en dat zowel het aantal hulpvragen als het aantal vrijwilligers het afgelopen jaar opnieuw is gegroeid. We voorzien in een behoefte, de mensen in Sint Annaland helpen elkaar graag, wij helpen hen om elkaar te vinden.'

De werkwijze is even simpel als doeltreffend: stel iemand kan –al dan niet tijdelijk- geen boodschappen doen of zit met een huishoudelijke klus. Hij of zij kan zich op twee ochtenden per week melden bij het loket in het vorig jaar betrokken kantoortje van Anna Zorgt, gevestigd in het nieuwgebouwde wooncomplex Annahof. Twee vrijwilligerscoördinatoren zoeken vervolgens de vrijwilliger die het best bij de hulpvraag past. 'We hebben zoveel vrijwilligers, er is altijd een match te maken', aldus van Ommen.

Anna verleent vele diensten, maar geen medische zorg. 'Omdat we alleen met vrijwilligers werken en omdat er genoeg gespecialiseerde zorgaanbieders zijn waar mensen een beroep op kunnen doen', legt het bestuurslid uit. Zelf heeft ze 24 jaar als zorgmanager in een verpleegtehuis op het dorp gewerkt, dus ze kent de wereld van de zorg maar al te goed. 'Bij de oprichting van de coöperatie "wilden ze het zonder professionals gaan doen" was de

redenering. Ik begreep dat wel, mensen uit de zorg vertellen soms wat al te graag hoe het zou moeten'. Na haar pensionering vorig jaar is van Ommen alsnog toegetreden tot het bestuur van Anna Zorgt.

Ook zonder betaalde professionals is de organisatie inmiddels uitgegroeid tot een geoliede instelling, waarbinnen overleg en samenwerking met andere (welzijns)organisaties en autoriteiten als zeer waardevol wordt beschouwd. Zo draait er momenteel een pilot waarbinnen Anna Zorgt eenvoudige Wmo-taken van de gemeente Tholen overneemt. Onder toezicht van een (tijdelijk) gedetacheerde gemeentelijk Wmo-consulent selecteren de vrijwilligerscoördinatoren van Anna of een hulpvraag in het informele circuit kan worden opgelost, of dat er professionele ondersteuning nodig is. De gemeente betaalt gedurende de pilot ook één van de twee vrijwilligers.

De proef verloopt volgens Van Ommen goed, ze is blij met de samenwerking. Tegelijkertijd toont ze zich een stevige onderhandelaar: 'We vinden dat onze coördinatoren ook na de pilot betaald moeten worden. We nemen immers een deel van de gemeentelijke taken over en besparen veel gemeenschapsgeld door mensen uit de Wmo te houden.'

Behalve een principieel punt is betaling ook van belang voor de continuïteit van het werk van Anna. 'Onze vrijwilligerscoördinatoren moeten verplicht solliciteren en stappen op als ze een baan hebben gevonden. Daarmee gaat alle kennis die we hebben opgebouwd soms in één keer verloren. Het is voor ons erg belangrijk om deze mensen voor een langere tijd aan ons te binden.'

En daarmee komt van Ommen als vanzelf op het politieke klimaat in Den Haag. 'Mensen willen elkaar graag helpen, maar er zit een grens aan de participatiemaatschappij. Een beroep op zelfredzaamheid en hulp vanuit het sociale netwerk is prima, maar je kunt niet alles afwentelen op onbetaalde krachten. Politiek en samenleving moeten zich meer bekommeren om de mantelzorger en de vrijwilliger'. Maar het idee van een burgerinitiatief is toch juist dat burens, gezinsleden en dorpingen elkaar te hulp schieten zonder tussenkomst of bemoeizucht van overheid of professionals? 'Natuurlijk, maar met een betaalde kracht kunnen we het kleinschalige karakter bewaken en zorgen voor continuïteit. De lijntjes zijn kort hier in Sint Annaland, de mensen zorgen van oudsher voor elkaar, dat zit in de genen van Anna Zorgt verankerd'.

<i>Naam</i>	<i>Tot uw Dienst</i>	
<i>Rechtsvorm</i>	<i>Coöperatieve</i>	
<i>Geïnterviewde</i>	<i>vereniging D. van S. (70)</i> <i>(mede)oprichter, oud-voorzitter, huidig bestuursadviseur</i>	
<i>Werkgebied</i>	<i>Laarbeek, vier kernen, 22.000 inwoners</i>	
<i>Aantal leden</i>	<i>298</i>	
<i>Aantal cliënten</i>	<i>Rond de 75</i>	
<i>Contributie</i>	<i>€ 17,40 per jaar voor alleenstaanden, € 23 per jaar overige huishoudens</i>	
<i>Aantal vrijwilligers</i>	<i>10, leden van bestuur, kantoorkrachten</i>	
<i>Aantal betaalde krachten</i>	<i>18 in huishoudelijke hulp, 2 wijkzusters, ca 20 ZZP'ers verzorging/verpleging</i>	
<i>Levert</i>	<i>Alle betaalde mensen zijn ook lid van coöperatie</i>	
<i>Filosofie</i>	<i>Begeleiding ter ondersteuning; huishoudelijke hulp; verzorging/verpleging</i>	
	<i>Mensen houden de regie, blijven eigenaar van hun eigen leven</i>	

Ouderen in Laarbeek blijven eigenaar van hun eigen leven

Voor een buitenstaander zal het logo van zorgcoöperatie Tot uw Dienst mogelijk niet meer zijn dan twee wat scheve rode driehoeken, maar de 22.000 inwoners van de gemeente Laarbeek weten wel beter. Zij zien vier lijnen op de kaart van Zuid- Oost Brabant, die de belangrijkste kernen in hun woongebied met elkaar verbinden. Daarmee staat het door leerlingen van twee lokale basisscholen ontworpen embleem voor hen symbool voor de doelstelling van hun eigen zorgcoöperatie: inwoners lokaal verbinden, ondersteunen en zorgen dat mensen met een hulpvraag zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.

'In Laarbeek zorgen we voor elkaar, op een kleinschalige en dienende manier. Niet de zorgverlener maar de mensen zelf hebben de regie.' Kernachtiger kan initiatiefnemer en medeoprichter Don van Sambeek het idee achter Tot uw Dienst niet samenvatten. 'Wij zijn er voor de cliënten, niet andersom. Zij bepalen zelf wie er in hun huis en aan hun bed komt, ze blijven eigenaar van hun eigen leven.'

Dat laatste is voor Van Sambeek misschien wel het belangrijkste. Deze coöperatie neemt niet je hele bestaan over, je 'krijgt geen honderden mensen over de vloer.' Elke cliënt heeft zoveel mogelijk dezelfde hulpverleners. 'Maar als het niet klikt kun je een andere medewerker aanvragen. Onze mensen kennen de cliënten en hun situatie, ze komen de mensen tegen bij de voetbalclub, op de tennisbaan en noem maar op. Bij ons ben je nooit een vreemde, je hebt zelfs het telefoonnummer van je verzorgende. Als er iets is kun je bellen, de lijntjes zijn kort en persoonlijk'.

Maar willen alle medewerkers dat wel, zo close zijn met de cliënt en 24 uur per dag bereikbaar? Niet iedereen is daarvoor in, aldus Van Sambeek, maar hij vindt dat geen probleem. 'Ook dan kun je bij ons werken, in de goed roosterbare zorg, je komt een paar

uur per week schoonmaken of iemand gezelschap houden. In nauw overleg met de cliënt wordt bepaald hoe laat en op welke dagen de hulp wordt geboden. Daarvoor hoef je niet dag en nacht klaar te staan.'

Hij benadrukt dat de medewerkers stuk voor stuk betrokken zijn bij de coöperatie, ze zijn allemaal lid, ook de zelfstandigen die worden ingehuurd. 'We hebben geen ondernemersraad, maar op deze manier kan iedereen die bij of voor ons werkt toch meepraten over het beleid. Naast de lokale band met de bewoners geeft dat extra loyaliteit aan de organisatie en aan elkaar. Zo wordt vervanging bij ziekte of vakantie onderling binnen het team opgelost'.

Daarmee komt Van Sambeek op wat hij de grote kracht van een kleinschalige zorgverlener noemt: de korte lijntjes en het vermijden van bureaucratie. Ook is er geen dure overhead of prestigieus vastgoed met hoge lasten. 'We zitten in een klein kantoortje van 15 vierkante meter. Vandaar uit kunnen we prima de persoonlijke zorg leveren die we willen, tegen lage kosten.'

Zelf heeft hij tot zijn pensioen gewerkt als directeur van een koepelorganisatie van de Brabantse verpleeg- en verzorgingshuizen. Hij heeft jaren - overigens met veel inzet en plezier - vanuit de 'systeemwereld' naar de 'gewone mensenwereld' gekeken en past de daar geleerde lessen nu toe binnen de coöperatieve zorg. Zo kent hij het belang van een netwerk en van kennisoverdracht.

'Zorgverzekeraars zijn enthousiast over kleinschalige zorg, maar willen niet met 80 coöperaties om de tafel zitten.' Genoeg reden om met drie naburige zorgverleners van gelijke snit een koepel te vormen. 'Daarmee zijn we een stevige gesprekspartner voor de verzekeraars, over wie ik overigens niet te klagen heb.'

'CZ loopt voorop in het omarmen van burgerinitiatieven, maar ook de andere verzekeraars staan er meer en meer voor open. Maar zij zijn gebonden aan veel regels, waardoor de omslag trager verloopt dan nodig. Dat zie ik ook bij de gemeenten in de Peel: de mensen zijn van goede wil en faciliteren ons graag, maar er heerst een angst voor het overtreden van de regels en de bijhorende rechtszaken. Mijn oproep aan de politiek is dan ook om meer ruimte te geven aan lokale initiatieven, laat hen vanuit hun eigen filosofie werken, maak de cultuuromslag waar de zorg op zit te wachten.'

Tweede tip vanuit Laarbeek richting Den Haag is om de continuïteit in de financiën te borgen. Na jaren van gesteggel rond het PGB lijkt de rust enigszins te zijn teruggekeerd, maar de onzekerheid heeft volgens Sambeek diepe sporen getrokken. 'Natuurlijk moet je fraude aanpakken, maar straf niet de goeden met de kwaden.' Hij heeft veel onrust gezien, hulpbehoevenden die vreesden hun verzorging te verliezen.

Voor Sambeek is het een zoveelste argument om de zorg kleinschalig en lokaal te regelen. 'Wij kennen onze cliënten, proefden de stress onder mensen van wie wij wisten dat ze te goeder trouw waren. Vanuit Den Haag zie je de slapeloze nachten niet, vanuit de regio zelf wel. Geef ons dan op zijn minst de financiële rust om de zorg te regelen zoals ons dat goeddunkt'.

<i>Naam</i>	<i>Zorgcoöperatie Loppersum</i>
<i>Rechtsvorm</i>	<i>Coöperatieve vereniging</i>
<i>Geïnterviewde</i>	<i>J. B. (71) bestuurslid medeinitiatiefnemer Het dorp</i>
<i>Werkgebied</i>	<i>Loppersum, 2.500 inwoners</i>
<i>Aantal leden</i>	<i>556</i>
<i>Contributie</i>	<i>€ 18 euro per persoon per jaar</i>
<i>Aantal vrijwilligers</i>	<i>120 - 140</i>
<i>Aantal werknemers</i>	<i>Geen betaalde krachten</i>
<i>Aantal cliënten</i>	<i>Tegen de honderd</i>
<i>Levert</i>	<i>Mantelzorg, geen professionele zorg/verpleging; wil samen met formele organisaties bestaande woonzorgvormen vernieuwen</i>
<i>Filosofie</i>	<i>Wij zijn de nieuwe ouderen, we willen het zelf bepalen</i>

Loppersum pakt de regie terug tijdens een wandeling over de markt: 'Wij zijn de nieuwe ouderen'

Het moet een bijzondere ontmoeting zijn geweest, die dag op de vrijmarkt in 2012 waarop het idee voor de zorgcoöperatie werd geboren: een clubje ouderen sprak over de situatie voor ouderen in het dorp en hoe die verbeterd zou kunnen worden. De groep groeide aan en letterlijk voor het scheiden van de markt lag er een initiatief om de regie terug te pakken. Doel: ervoor te zorgen dat niemand op zijn oude dag wegens gebrek aan (mantel)zorg uit huis en dorp zou moeten vertrekken. De rest is geschiedenis.

Zo is het althans gegaan in de herinnering van Joop Belderok, die erbij was en als mede-initiator later de eerste voorzitter van de zorgcoöperatie zou worden. 'We kwamen al wandelend tot de conclusie dat ouderen de regie op de inrichting van hun laatste levensjaren kwijt zijn geraakt. De verzorgingsstaat is mooi, alles is goed geregeld, maar je hebt zelf weinig meer in te brengen.' Hij spreekt van de generatie babyboomers, die zich heeft losgemaakt van het idee dat pastoor en arts bepaalden hoe je diende te leven. 'En nu zijn we met pensioen en willen we zelf blijven bepalen hoe, waar en met wie we onze dag willen doorbrengen. Wij zijn de nieuwe ouderen, we doen het zelf wel'.

Nu zal dat ook wel moeten, zal een wat cynisch ingestelde buitenstaander opmerken, wijzend op de terugtrekkende overheid en een langzaam vergrijzend dorp. Allesbehalve een cynicus spreekt Belderok zelf liever van een ontgroenend Loppersum, waar rond de 2.500 mensen wonen. 'Het is natuurlijk waar dat de kinderen van deze generatie ouderen vaak verder weg wonen, dus dat mantelzorg niet meer vanzelfsprekend is. Ook de kerken

en andere sociale verbanden spelen een minder belangrijke rol dan voorheen. Maar tegelijkertijd worden we steeds ouder en blijven de meesten steeds langer gezond, dus we kunnen elkaar toch helpen?

Een goed jaar na de wandeling op de vrijmarkt was de Zorgcoöperatie Loppersum een feit. De leden verlenen hulp en diensten en kijken naar elkaar om, maar bieden geen medische zorg. 'Dat laten we aan de professionele instellingen die op het dorp actief zijn. Maar het kan overdreven gezegd niet zo zijn dat iemand die bij wijze van spreken zijn tuin niet meer kan bijhouden niet langer in zijn eigen woning kunnen blijven wonen. Of dat mensen medisch goed worden verzorgd maar tegelijkertijd vereenzamen. Dat is precies het soort ondersteuning dat we als gemeenschap kunnen en willen bieden'.

Maar hoe ver gaat die hulp? Al te veel vrijwilligers die elkaars tuin gaan doen maken de lokale hoveniers brodeloos, waardoor de leefbaarheid van het dorp eerder in het geding komt dan wordt verbeterd. Belderok reageert fel: we hebben strenge criteria waaraan onze hulp moet voldoen. Een keer onkruid wieden ok, wekelijks het gras maaien doen we niet. Voor dat soort klusjes benaderen we de hoveniers, die kunnen dan tegen een aantrekkelijk tarief het werk overnemen. Dat geldt ook voor de timmerbedrijven en andere middenstanders, we leggen een tegel recht, maar betegelen niet de hele oprit'. Zo houdt Loppersum iedereen tevreden en in zaken. Behalve het kluswerk is ook het andere vrijwilligerswerk dat onder de vlag van de coöperatie wordt uitgevoerd aan regels gebonden. Elk nieuw lid krijgt een kaart met duidelijke gedragsregels.

De gemeente Loppersum en andere autoriteiten en instanties staan volgens Belderok op zich open voor de vernieuwing van het sociale stelsel in het dorp, maar hij ziet nog wel angst om het initiatief uit handen te geven. 'Laatst hadden we een burgertop georganiseerd om over de Wmo te praten. Daar waren inwoners, professionals, bestuurders en gemeentemensen. De laatste drie categorieën waren openlijk verbaasd over de kennis en de ideeën onder inwoners. Zo van 'Wij waren toch de experts?'. Tijd om wakker te worden en de regie wat meer uit handen te geven, aldus Belderok.

Een tip die hij heeft voor de lokale overheid luidt als volgt: 'Houd het simpel in de uitvoering'. Het komt nog te vaak voor dat een plannetje waar in de uitvoering drie maanden voor staat in de praktijk een jaar aanloopt. Vooral de ambtenaren zijn natuurlijk jarenlang gepokt en gemazeld in het grondig toepassen van de regels en het bedenken van wat goed is voor de mensen. Neem de gemeentegids met daarin de sociale kaart die elk jaar keurig in het dorp wordt verspreid. 'Maar niet iedereen begrijpt even goed waar ze nu voor welke zorg moeten zijn. Wat wij graag willen is dat erbij een hulpvraag iemand van de gemeente langskomt om letterlijk even de weg te wijzen. Dat kost natuurlijk geld, maar voorkomt dat mensen later in de procedure verdwalen, met alle ergernis en kosten van dien.' En hiermee komt Belderok terug op de wensen en eisen van de huidige generatie die nu met pensioen gaat: 'Wij zijn de nieuwe ouderen, we laten ons niet langer van het kastje naar de muur sturen'.

<i>Naam</i>	<i>Buurtcoöperatie Oostelijk Havengebied</i>
<i>Rechtsvorm</i>	<i>Vereniging</i>
<i>Geïnterviewde</i>	<i>M. de V. (58), bewoner, initiatiefnemer, sociaal ondernemer en coördinator. ZZZP-overeenkomst voor 12 uur.</i>
<i>Werkgebied</i>	<i>Oostelijk Havengebied Amsterdam, 18.000 inwoners</i>
<i>Aantal leden</i>	<i>800+ mensen in mailbestand. Ledenwerfcampagne loopt deze zomer</i>
<i>Contributie/donatie</i>	<i>€ 60 per jaar € 180 euro voor M2-vrienden (vierkante-meter-vrienden) gericht op zzzp-ers en ondernemers Of het bedrag wat het je waard is, kan minder of meer zijn</i>
<i>Aantal vrijwilligers</i>	<i>Meer dan 150 'actieve bewoners'</i>
<i>Aantal betaalde krachten</i>	<i>Niemand in dienst, 5 bewoners/zzp-ers met contract. Grootste contract 12 uur per week.</i>
<i>Levert</i>	<i>Een platform voor initiatieven en activiteiten. Gericht op ontmoeting, verbinding en het creëren van netwerken. Activiteiten rond thema's: burenhulp en zorg, duurzaamheid, kunst en cultuur, jeugd en jongeren</i>
<i>Filosofie</i>	<i>We doen het zelf. Voor elkaar, door elkaar.</i>

Buurtnetwerk tegen verkokering wil actieve bewoners verbinden

Mensen die zonder loon actief zijn worden al snel vrijwilliger genoemd. Binnen het burgerinitiatief Buurtcoöperatie Oostelijk Havengebied wordt dat woord echter zoveel mogelijk vermeden. Initiatiefnemer en coördinator Meta de Vries spreekt liever over 'actieve bewoners'. Het gaat om bewoners die willen bijdragen aan hun buurt. Bewoners die graag zolang mogelijk zelfstandig willen wonen en iets voor elkaar willen betekenen. Zoals de bewoners die zich inzetten voor een CO₂-neutraal Oostelijk Havengebied of bewoners die met elkaar de burenhulp willen organiseren.

Velen van hen hebben een dubbelrol: ze zijn actief om mensen te helpen, maar kunnen tegelijkertijd ook een hulpvraag hebben. Iemand die goed ter been is kan boodschappen doen voor een ander, maar heeft soms moeite met het onderhoud van de tuin en vraagt daar dan zelf weer hulp voor. 'Een actieve en betrokken bewoner dus', aldus De Vries. Officieel opgericht in 2015, kan de vereniging inmiddels toch al rekenen op rond de 150 actieve inwoners die zich inzetten voor de wijk. Zij vormen de harde kern van een bestand met ruim 800 adressen van geïnteresseerde wijkbewoners dat de Buurtcoöperatie heeft aangelegd. Zij zullen binnenkort een mail ontvangen met de vraag of ze betalend lid willen worden. Tot nu toe kon je lid zijn zonder dat daar een financiële bijdrage voor gevraagd

werd. Deze zomer gaat een ledenwerfcampagne van start, compleet met zelfontworpen affiches die worden opgehangen. 'Met 18.000 inwoners hopen we toch op 250 betalende leden aan het einde van het jaar'. Dat is dan nog exclusief de 'vierkante meter vrienden', zoals De Vries hen noemt. Ze doelt daarmee op ondernemers zzp'ers en andere zelfstandigen in de wijk, die ook graag hun steentje willen bijdragen aan het versterken van de saamhorigheid in de wijk. Als coördinator en oprichter van de vereniging gelooft De Vries heilig in de betrokkenheid van de bewoners. Zo is de vereniging ook ontstaan. In een wijkje in het Oostelijk Havengebied leefden een jaar of zes geleden bewoners langs elkaar heen, er was sprake van overlast en er dreigde verloedering. 'Betrokken buurtbewoners hebben samen met de woningcorporatie, de wijkagent en het stadsdeel actie ondernomen. Dit leidde tot buurttuinen, leeskast en schoonmaakacties.'

De Buurtcoöperatie versterkt het proces van saamhorigheid door organisaties en vooral de mensen bij elkaar te brengen, door ze serieus te nemen en hun creativiteit aan te spreken. Ideeën worden geboren tijdens de zogenoemde Eettafels die de coöperatie vier keer per jaar organiseert, met door de bewoners zelf aangedragen thema's: kunst/cultuur; duurzaamheid; zorg/burenhulp en jeugd/jongeren. Daaromheen organiseren buurtbewoners activiteiten zoals een duurzaamheidsmarkt, de Buurtloop, telefoonkring, buurtlezingen, kinderactiviteiten, herinrichting van een straat.

Over de gemeente is De Vries te spreken. 'Het stadsdeel geeft ons kansen en geld om te experimenteren. Onze startsubsidie van ruim een ton gaat wel voor een flink deel naar de kosten van onze ontmoetingsruimte. Dit is wel Amsterdam, hè!' Ze benoemt het spanningsveld tussen financiële onafhankelijkheid en subsidieafhankelijkheid. 'Er kan veel op vrijwillige basis, maar er zijn zaken die de vrijwilligheid overstijgen. Mensen doen dit met passie, met hart en ziel. Maar zonder vergoeding haken op de lange duur zelfs de trekkers af.' Zelf krijgt ze als zzp'er 12 uur per week betaald. 'Maar ik ben er fulltime mee bezig'. De Vries wil graag met de zorgverzekeraar over (betaalde) samenwerking praten, maar 'zij zijn de grote afwezige tot nu toe'.

Hoe goed de gemeente ook meedenkt, voor echt bestuurlijke vernieuwing is meer nodig. Nog te vaak krijgt De Vries te maken met oude ambtelijke reflexen. Vooral de neiging om een succesvol experiment te willen inkapselen in de bestaande structuren is hardnekkig. 'Gaaf er iets goed, dan moet het bijvoorbeeld weer binnen de lijntjes worden gebracht, omdat het uit de basisvoorziening voor kwetsbare groepen wordt betaald. Maar wij werken met een veel bredere doelgroep, waarvoor dan weer andere spelregels gelden. Ambtenaren vinden dat moeilijk'.

**KRACHT
VAN
ZUILEN**

<i>Naam</i>	<i>Kracht van Zuilen</i>
<i>Rechtsvorm</i>	<i>Stichting</i>
<i>Geïnterviewde</i>	<i>E. K. (46), secretaris</i>
<i>Werkgebied</i>	<i>Utrechtse wijk Zuilen</i>
<i>Contributie</i>	<i>We kijken of dit in de toekomst (voor het buurtnetwerk) mogelijk is</i>
<i>Aantal vrijwilligers</i>	<i>5 in het bestuur, en de projectleider doet ook veel naast de 8 uur</i>
<i>Aantal betaalde krachten</i>	<i>8 uur in de week zzp –kwartiermaker voor Zuilen Deelt</i>
<i>Levert</i>	<i>Ondersteuning van bewonersgroepen en andere werkorganisaties</i>
<i>Filosofie</i>	<i>Voor een wijk waarin iedereen opvalt en niemand uitvalt</i>

Kracht van Zuilen: iedereen valt op, niemand valt uit.

'Waarom de Kracht van Zuilen, waarom bestaan wij?' Met deze vraag opent de stichting Kracht van Zuilen haar website. Het blijkt retorisch, de stichting formuleert onmiddellijk zelf het antwoord: 'We zijn een bewonersstichting die streeft naar een wijk Zuilen waarin iedereen opvalt en niemand uitvalt. We ondersteunen bewonersinitiatief en verbinden de krachten die Zuilen al heeft met elkaar.'

Het zijn fraaie doelstellingen die volgens bestuurslid Esther Kersten vragen om ambitieuze maar tegelijkertijd reële plannen. Eén van deze ambities is het opzetten van een buurt-netwerk, waarbinnen onder de werktitel Zuilen Deelt informatie wordt gedeeld over wat er zoal te doen is in de buurt. 'En dat is veel', weet Kersten, die zelf sinds zeven jaar in de wijk woont. Wat haar opviel is de hoeveelheid kleinschalige sociale organisaties die zich in de wijk manifesteren met evenzovele activiteiten. 'Het is nog een echt dorp, compleet met een jaarlijks ZON-festival (met bandjes uit de buurt), buurtfeesten en veel buurthuizen. Er zit veel kracht in de wijk, gedragen door de vele vrijwilligers, die vaak worden ondersteund door professionele instanties als sociale makelaars, zorginstellingen en welzijnswerk.' Probleem is wel dat al deze organisaties, bewoners, vrijwilligers en instanties elkaar niet altijd weten te vinden. En dat is dan ook precies de niche waar De Kracht van Zuilen haar bestaansrecht ziet. 'We gaan niet de taken overnemen van de andere organisaties, we willen hen juist ondersteunen, zorgen dat mensen die iets willen bijdragen aan de wijk of een hulpvraag hebben weten bij wie en waar ze moeten zijn.'

Kersten is blij dat de gemeente Utrecht positief staat tegenover de plannen. 'Het gemeentelijk wijkbureau noemde Zuilen Deelt een gedurfd plan maar stelde wel geld beschikbaar voor een kwartiermaker. Deze onderzoekt nu anderhalve dag per week in de wijk aan welke ondersteuning er behoefte is. Dat vergt veel praten en vooral goed luisteren, maar levert binnenkort zeker een mooi project op, waar iedereen in de wijk zijn voordeel mee kan doen. We maken de connectie tussen de bewoners, instanties en andere netwer-

ken. We nemen geen rollen over, maar faciliteren en helpen bij het organiseren van bijvoorbeeld een open dag of van een goede doelenmarkt'. Zuilen Deelt voegt hier een echt buurt-netwerk aan toe, waarbinnen we niet meer zelf iets organiseren, maar bewoners faciliteren als ze wat hulp nodig hebben of willen geven. Dat komt volgens Kersten de kwaliteit van het welszijnswork ten goede, of het dat nu door vrijwilligers of door professionals wordt gedaan. 'Je kunt niet altijd alles zelf oplossen, als de hulpvraag te groot is dan moet je als mantelzorger of vrijwilliger een beroep kunnen doen op bijvoorbeeld de sociale makelaar of reguliere zorg.'

Andersom geldt evenzo dat professionals niet zonder vrijwilligers kunnen. Niet alleen wordt het dan al snel onpersoonlijk en grootschalig, maar ook de continuïteit komt zonder bijdrage van de bewoners in gevaar. 'Professionals doen prima werk, maar het blijft hun werk. Als ze van baan veranderen, dan verdwijnt hun kennis. Wij als bewoners weten precies wat goed is voor de wijk en de meesten van ons gaan nergens naar toe.' Het aantal inwoners dat zich wil inzetten voor de wijk is groot, aldus Kersten. Het is nu aan de politiek om hen daarin te faciliteren. De gemeente Utrecht is daar goed mee op weg, maar 'vergeet nog weleens dat als je mensen iets in gang laat zetten, je ook een structuur moet opzetten om hun een stem geven en blijvend te ondersteunen. Als je de mond vol hebt van burgerparticipatie, dan moet je je inwoners ook serieus nemen en naar hen blijven luisteren'. Anders loopt een goed begonnen samenwerking soms al snel vast, zo leert de ervaring. 'Gelukkig staat het college positief tegenover de burgerparticipatie en wordt het politiek gestimuleerd. Ook de meeste ambtenaren willen de slag wel maken. Maar soms moeten we voor een lopend project na een poosje toch weer bij de politiek aankloppen omdat het ergens in de ambtenarij vertraging oploopt'.

Kersten heeft een korte, maar krachtige boodschap voor de landelijke politiek: 'Zorg dat de bureaucratie ons niet in de weg zit.' Ze roept op om de sociale regelgeving aan te passen zodat inwoners makkelijker aan de slag kunnen. 'Maak vrijwilligerswerk met behoud van uitkering mogelijk, nu worden de mensen die zich voor de buurt inzetten daarvoor vaak financieel gestraft. Geef gemeenten meer de vrijheid te experimenteren, geef lokale netwerken een stem in het beleid'.

Want van één ding is Kersten overtuigd: om de sociale structuur in een wijk als Zuilen op termijn te borgen is het noodzakelijk de bestaande netwerken verder te verdichten en onderling te verbinden. Als je niet precies weet wat de ander doet, gebeuren er dingen of dubbel of helemaal niet. 'De Kracht van Zuilen als missing link in een wijk waar iedereen opvalt en niemand uitvalt.'